

Հուսադրող
վիճակագրություն

Երեւանի փողոցներում ամեն բայլափոխի հանդիպող արտասահմանյան գրոսաւորջիկների թիվն օրեցօր ավելանում է. դա ակնհայտ է ինչ-դես «անզեն աշխով», այնուև ել դաշտոնական տվյալներից. ՀՀ արդյունաբերության եւ առեւտրի նախարարության տվյալների համաձայն, եթե անցյալ տարի Հայաստան են այցելել մոտ 25 հազար գրոսաւորջիկներ (96-ին այդ թիվը մոտ 13 հազար է), առաջ այս տարի կանխատեսվում է, որ մինչեւ տարեվերջ Հայաստան այցելող արտասահմանցի գրոսաւորջիկների թիվը կհասնի 40 հազարի. Այս տարվա առաջին եռամսյակի տվյալներով (իսկ տարվա սկիզբը սովորաբար համարվում է «մեռյալ սեզոն»), արդեն իսկ Հայաստան այգելած տուրիստների թիվն

բյունը միջազգային տուրիստական ցուցահանդեսներին ու բուսամերին. Դայաստանի ինտերացումը Տուրիզմի միջազգային կազմակերպությանը եւ այլն: Այստես, անցյալ տարի Երկու այդդիսի ուղետություն կազմակերպվեց Դայաստան բելգիական եւ անգլիական տուրիստական ընկերությունների ներկայացուցիչների եւ տուրիստական լրագրողների մասնակցությամբ: Այցելության մեկ օպքարկա ընթացում լրագրողներն անհրաժեշտ նյութեր հավաքեցին Դայաստանի մասին եւ վերադառնալով Եվրոպա, տարբեր լրատվամի-

**Ամենազարգացած
տուժիսական երկիրն
այստեղ է, որտեղ
դատարկվում են տուժիսի
գրղանները**

Ինչ վերաբերում է այս ամենին
ինչը որդես ժառանգություն ստա-
ցել է Հայաստանը նախկին ԽՍՀՄ
ից, աղա այսօր օտար ինչ քան
մնացել: Փոխնախարար Ա. Պետրո-
սյանի ներկայացրած սկյալներու
նախկին միությունից Հայաստանը
ներկայիս տուրիստական համակառ
գը ժառանգել է 36 հազ ննջատեր
հյուրանոցային եւ հյուրանոցահիմ
հանգրվաններ, այդ թվում 64 հյու-
րանոց 9126 ննջատեղով, 30
հանգստյան սներ 6130 ննջատե-
ղով, 29 առողջարաններ 5743 նն-
ջատեղով, 68 հյուրանոցահիմ
հանգրվաններ (անգամ նախկին
ոլիոներական ճամբարները 947
ննջատեղով, 43 և միիննագային շի-
նություններ 6212 ննջատեղով
Դրամի դատկանում են տարբեր գե-
րատեսչությունների, ՀԱՄԽ-ի տու-
րիզմի խորհրդին եւ այլն: Այս ամե-

Կղանա՞ր Հայաստա՞ն snirhqusի Երկիր

Հայաստանում մեծ հեռանկարներ ունի «նուսալզիկ Տուրիզմ»

աճել է մոտ 20 տոկոսով, որը, մաս-նագեսների կանխատեսումներով, տարվա ընթացքում կհասնի 50-60 տոկոսի:

Կղասնա՝ Հայաստանը տուրիստական երկիր եւ որդես այդողիսին ինչ-
որիսի՝ հեռանկարներ ու գրավչություններ ունի. Այսօր, երբ արդեռ
գրավված է միջազգային տուրիստական ռուկան, եւ շատ երկրներուն
այս քնազգավազը դարձել է սմասնության ամենաեկամտաբեր ճյուղը.
Լուրախանչուց երկիր ունի իր վարկօն ու գրավչություններն արտասահ-
մանցի տուրիստների համար. կարո՞ղ է Հայաստանն իր այսօգվա հնա-
րավորություններով միանալ միջազգային ռուկային կամ բանի՝ տա-
րի է անհրաժեշտ դրա համար:

սառը զուր...

Ապօք ջուր...

Այսօր խմելու ջուր օգտագործելը մեծ շոայլություն է, այնդիսի զներ են սահմանված, որ ակամա մտածում ես, թե դա ինչ դաժանություն է: Յուրաքանչյուր բնակիչ ամսական դեմք է վճարի 420 դրամ, երբ բնակիչների մի մասը ժամերով է ջուր ստանում, մի մասն էլ ընդհանրապես չի ստանում: Եթե ընտանիքի բաղկացած է 6-7 անդամից, յուրաքանչյուր ամիս դեմք է վճարես մոտ 3000 դրամ, այն էլ մեր օրերում, երբ բնակչության մեծ մասը չի աշխատում, մի մասն էլ աղավինում է միայն կենսաքուակին:

Ամենամեծ չարիքը կաղված է բարձրահարկ շենթերին զուր մատակարարելու հետ։ Դաճախակի են խափանվում էլեկտրաշարժիչներն ու դրույթերը, որի դաշտառով բնակիչներն օրերով, շաբաթներով գրկվում են խմելու ջրից։ Իսկ խափանված շարժիչները վերանորոգվում են տեղադրվում են բնակիչների հաշվին։ Մինչեւ դահանջված զումարը չի տրվում, այրված շարժիչը չի փոխվում, անկախ նրանից, որ շաբաթներով շենթի բնակիչները կարող են մնալ առանց խմելու ջրի։ Մյուս աշխատանքների համար եւս (շարժիչ տեղադրել, ջրի հոսք կտրել եւ այլն) լրացուցիչ զումար է հավաքվում բնակիչներից։

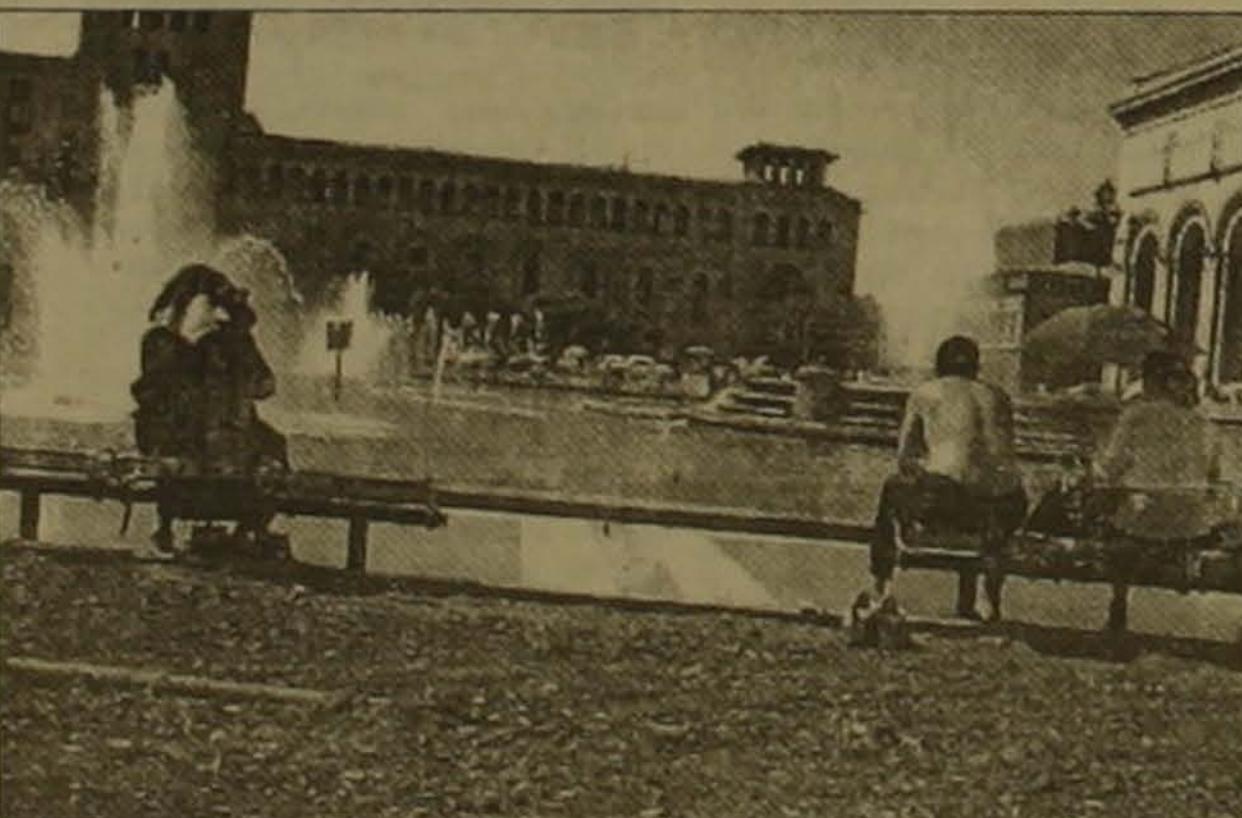
Այդ մասին լգիտե՞ն քընուղ-կոյուղու դատախանատուները: Իհարկե գիտեն, բայց դետական օրենին զուգահեռ ներփին օրենի և ստեղծվել՝ լրացուցիչ լին վճարի, ջուր լին ստանա: Խեղծ ջուր օգտագործողներ, որին և նստում մեկ դույլ ջուրը... ու դրա հետ կաղպած հոգեկան աղբումները: Մի՞թե լի հասել ժամանակը, որ գործի օրենիք: Ու ձեռին մի փոքր իշխանություն է ունենում, անմիջադես օգտագործում է ժողովրդի սոցիալական ծանր վիճակը եւ հարստություն դիզում: Ամենազայրացուցիչն այն է, որ ոչ մի դաշտոնյա ոչնչից լի վախենում, ասում է ինչ ցանկանում է, թիած ունի ժողովրդի վրա, միայն թե կարողանա հարսանալ:

Բոլորն են տեսնում, խմելու ջուրը, ո-
րդ անսողառ յէ, առ տեղերում հոսում
է աննղատակ, իսկ մինչեւ խաղաֆ հաս-
վագ, և ամսադրահին ուժում աջուռ է գտ-
նալ:

Առանձին մարդիկ խմելու ջրով ոռոգում են բանջարանոցները եւ ավտոմետնաներ ու փողոցներ են լվանում, երբ շենքերի մի մասի բնակիչներին ջրու մի համեմատ:

Չուր չի հանում: Սի մտահոգող հարցի մասին եւս: Երեւանում եւ հանրապետության շրջան-ներում բացվել են հարյուրավոր ավտոլվացման կետեր, որտեղ խմելու ջուր է օգտագործվում, որը սակավագուր Երեւանում առնվազն հանցագործություն է: Մի՞թե քաղաքի դետական այրեր չգիտեն, որ այդ կետերում այնքան խմելու ջուր է օգտագործվում, որին չի օգտագործվի տասնյակ բարձրահարկ շենքերում:

Հնարավոր լէ՝ այդ կետերում օգտագործել ոռոզման ու արտեզյան ջուր։ Մեծ իմացություն դեմք լինի սրացավություն ժողովրդի եւ հարազա բաղադրի նկատմամբ։ Մի՞քա այդ անտարբեր ու անհոգի վերաբերմունի հետեւանք լէ, որ այսօր Երեւանի շատ ցայտադրյութներ ցանանել են։ Մեկ ավտոլկացման կետի օգտագործած ջուրը կրավարարեր տասնյակ ցայտադրյութների ճիշտ է, այսօր ցայտադրյութների շառայություն դեմք լէ, բայց մարդացաւ կայրերում անհրաժեշտ են։ Վերջերս Խաղաֆաշինության նախարարության Վարչության դեմ Արշակ Նազարյանը լրագրողների հետ հանդիդաման ժամանակ ասաց, որ ջրամատակարաման անմիտիքար վիճակի փոկությունը տեսնում է ջրաչափիչների տեղադրման մեջ, որը, ըստ նրա, կիսնայի քրի սղառումը 30 տոկոսով։ Նախնական Տվյալներով, այդ ծրագիրը դեմք է կատարվի երեք փուլով եւ ավարտվի 2003 թվին։ Այստեղ է ասված, թե ողջ մնաս, Արշակ Նազարյան, ու ծրագրով։ Դինգարի դեռ բնակիչները ջուր չեն ունենա, չերգած քրի համար վճարեն ու սղասեն, թե երբ ջրաչափիչների արտադրամաս կստեղծվի (Արշակ Նազարյանի խոսքերն են) ու չեղած ջուրը կչափվի։ Տեղին է հիշել. «Մինչեւ բարակ առուն ջուր գա, գորտի աչքը դուրս կգա»։ Դեռանկարային ծրագիրը բող լինի, բայց ինչ է արվում իհմա։ Այս, խմելու քրի դաշտաներն անսղառ չեն, դեմք է խնայվի ու արվի այն ամենը, ինչ հնարավոր է այսօր. Ջուրը բնության դարձեն է եւ բնակչությանը դեմք է տրնի շատ մասեւնք».

Ակատմամբ հետարկության մեծացման հնարավորությունները

Ա. Պետրոսյանը կարեւորեց նաեւ
միջազգային տուրիստական ցու-
ցահանդեսներին ու բուսաներին
հայկական ընկերությունների մաս-
նակցությունը. Անցյալ տարի Սալո-
նիկի միջազգային ցուցահանդե-
սին մասնակցությունն արդեն իր
արդյուններն է տալիս այս տարի.

իսկ այս տարվա մարտին Բեռլինի
միջազգային տուրիստական բու-
սային Դայաստանի մասնակցու-
թյան արդյունքները կերեւան եկող
տարի:

Փոխնախարար Պետրոսյանի
սահմանմամբ տուրիստական գոր-
ծունեություն նշանակում է տուրիս-
տական համալիր ծրագրերի իրակա-
նացում, ըստ որի նախ ծեւավորում
է տուրիստական «արտադրանք» (տու-
րիստական երթուղիներ, էվակուուսինն
տուրեր, օդանավակայախից օդա-
նավակայախ ծառայությունների
մատուցում եւ այլն), աղա կազմա-
կերպում են որոշակի այցելու-
թյան ծրագրեր. Այդ ծրագրերը ար-
տասահմանախ գործընկերների մի-
ջոցով տարածվում են արտեկրում,
գործակալների միջոցով գովազդ-
վում եւ դրանց հիման վրա ստեղծ-
վում են խմբեր. Ա. Պետրոսյանը և
դեկացրեց, որ նախարարությունը
մշակվել եւ ՀՀ կառավարությանն է
ներկայացրել հայեցակարգ նվա-
զագույն կենցաղային դայնաննե-
րի բավարարման համար տուրիստա-
կան ենթակառուցվածքների ծեւա-
վորման վերաբերյալ. Դրա համար,
սակայն, անհրաժեշտ են հսկայա-
կան ներդրումներ եւ հիմնականում
մասնավորի կողմից, որն, ի դեռ,
վերջին ուժանում նկատելի է դար-
ձել Երեւանում հասարակական
սննդի եւ զվարճանի վայրերի ցան-
ցի ընդլայնումը եւս դրա արդյունքն
է. Այսօր արդեն Գորիսում լրջորես
մածում են տուրիստական հյուրա-
նոց ու հանգրվաններ կառուցելու
մասին, Երեւանում գործում են մի
ևսի մասնավոր հյուրանոցներ
«Բաս», «Արմա», «Դայրիգնես»,
ուստի կավարտվեն «Գյումրի» մաս-
նավոր հյուրատան եւ Երեւանի
կենտրոնում Սուրբայանների կող-
մից կառուցվող բարձրահարկ հյու-
րանոցի շինարարական աշխա-
տանքները.

պատմական սովորություն

Տուրիզմը բարդ ոլորտ է եւ
շաղկապահած մյուս
ոլորտների հետ

Ծասնագիտական տուրիստական ուղելուրբյունների կազմակերպումը, հայկական տուրիստական գոռծակալուրբյունների մասնակցությունը

«Տոհմածառ» հայոց բառարա
ւարի թանկ իմաստներից է Եւ սերում
և առավել թանկ «ազգի» արմատից,
ինչողևս որ «ծննդավայրն» է հարա-
լերում «հայրենիքին»։ Այս մազզն-
ուությունը Վեհանոյց Թեժեանի
«Տոհմածառ» հատորի գլխավոր
գլացմունիով է դայմանավորված,
որ հոսում է արձակ երգի մես։ Օ-
րեւ ԱՄՆ-ից ստացա նրա դասմ-
վածների գիրը եւ, ահա, արձա-
գանքում եմ իրեւ հին գրչակից բա-
րեկամ։

ოს «Տոհմածառ» էություն։
Վեհանոյշը սփյուռքում գնահատված հեղինակ է թե իրեւ բանաստեղծ եւ թե արծակագիր։ Նա «ամենըն հազուագիւս Երեւոյթն է խաներորդ դարու հայ գրականութեան»։ Խորապես հարգելով Վեհանոյշին, ուզում եմ 20-րդ դարի հայոց գրականության ժիրույթում նրան դաշտանել Արա Պալեօգեանի այս «հազուագիւս» բառի հալածանից։ Գրականություն, արվեստահամապատճեն մեջ տարտապատճեն են

ծույն մեզ վերադարձնել մեզ:
Ինձ միշտ խրսնեցրել են կանանց
այն գրվածքները, որոնցից տղամա-
դու օռնչ է փշում: Կան նաև ասես
կանացի օծանելիութ ընչող տղա-
մարդկանց գրություններ, որոնք ավե-
լի վաս են: Կնոջ եւ տղամադու մի-
ջեւ սահման կա, որ չի կարելի
խախտել այս կամ այն կողմ չհա-
մահարթելու Աստծո արարած սերի
մեջ ու գեղեցիկ ինքնությունը:
«Տնիմածառում» Վեհանոյշի հու-
առաջաւարին է նրան բնորու հայագ

Տիկին Տիկին Տիկին

Վեհանոյշ Թելիսան. «Իմ հայրենիքի ժամանակակից պատմությունները պահպանվելու համար այս գործությունը առաջ է առաջ բերում».

Ծանոթացանք 1975-ի մայիսին,
«Գարուն»-ի խմբագրատանը։ Վեհա-
նոյեց մեր աշխում սփյուռքի «հեռան-
կարային» բանաստեղծներից եր եւ-
արդեն երկու ժողովածու եւ հրատա-
րախիլ «Կապոյի արդիի» եւ «Ոս-
րէ»։ Վերջինս ես գրախոսեցի իմ հո-
գում մինչեւ օրս էլ ապրող մի տողի
համար, որը Երիտասարդ գեղեցիկ
հեղինակից ավելի հասուն եւ եւ-
հմայիչ «Իմ հայրենին տիտու է, բա-
նի որ ես այնտեղ չեմ»։ Գրողը դիմի
տող ու ղասկերներ դրումի ընթերցո-
ղի հիշողության դաշտում, սա ինձ
համար իսկական գրողի չափանիշ-
ներից է, թե չէ ոմանց հեկտարները
կարդում ես եւ ոչինչ չի մնում, ոչ մի
բառ, միայն խառնաֆնքոր, մեռած
քառագիր։ Դեսագայում Վեհանոյ-
չի նման տողերը տատացան. Երբեմն
նա զալիս եւ Երեւան, որդեսզի հայ-
րենից իր բացակայությամբ տիտու
տիկնի։

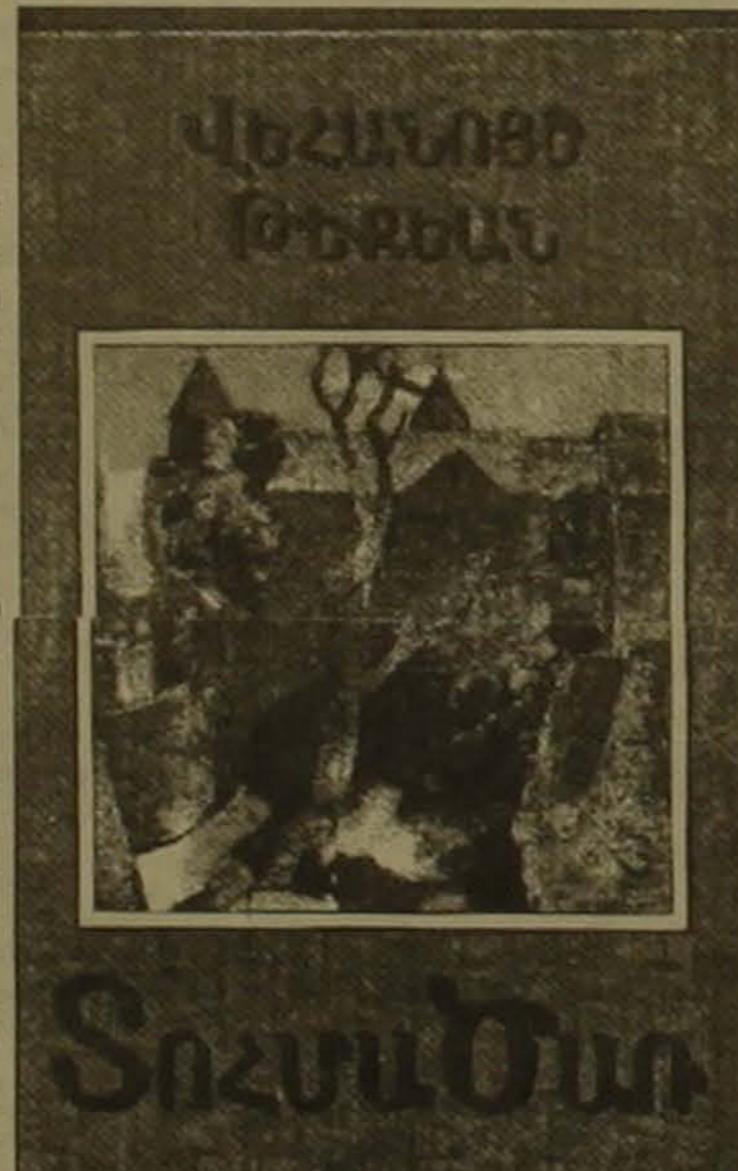
Գիրք նույնողես մարդու ներկայություն է, մանավանդ զգացմունխային-ոգեղեն գիրքը: Այժմ ինձ թվում է Վեհանոյց Թեթեանն այստեղ է որ-

լինել սիրող եւ ոչ չտես, Երկրորդ
հայերիս քնորոց հիվանդություն
աչի խարկանք նայելով ինձ, չտես
նել աշխարհը, որից բուժվելու հա-
մար անհրաժեշտ է դիմել նորին մե-
ծություն ճշմարտությանը եւ լսե-
թե նա ինչ կասի: Այստեղ ճշմա-
տությունը խոսում է նրակիրք գե-
ղագետ Դակոր Կարապենցի լե-
զուկ. «Դայ ոգին կիզակենտրոն է ի-
գրական աշխարհի... Իր
գիւտերը թէ բառակազմա-
յին են. թէ գեղարուեսա-
կան»:

«Տոհմածառի» ղատմ-
վածները հարաբերում են
սփյուռքյան կարուի գրա-
կանությանը եւ Վեհանոյօհի
հոգում վերընծյուղված
կենդանի կարուին, նա որո-
նում է ու գտնում սյուժեներ
արտահայտելու ժամանա-
կակիցներիս հոգեկառուց-
վածքը, ղատմական ճակա-
ռաջրի դրաման հայրենիքի
նկատմամբ մի անսկիզբ-
անվերջանալի սեր կարուի
մարդուն, որը երբեւ ծեր չի
լինում, այլ միշտ երիտա-
սարդ: Այս երիտասարդու-
թյունը, իսկապես, նորու-
թյուն է նման գրականու-
թյան մեջ, որ միշտ հատ-
կանութել է ետղարձ հայաց-
ով, իսկ այստեղ նայվածն
ուղղված է ներկային ու
վաղվան, մեզ եւ գալիք սե-
րունդին: Սա գաղափար է,
երկրի ու «ղատմական» մարդու
«ղահանջատիրություն»: Բաց-
այդ, իբրև տոհմածառի զգայուն ե-
ացօասեր որւստ մեհանուրը լու

ու վերաբերմունք կյանքին ինչ-որ
տեղ կրապորական, ճակատագրին
լուսայն ընդառաջ գնացող լուսա-
վոր տրմությամբ:

Նրա գրական լեզուն բնական է եւ
մշակված. բայց հոգեբանություն
ունի եւ խոսում է մեզ հետ. Արձակի
բանաստեղծականացումը, կարծում
եմ, արձակագրության թուլություն է:
Դակառակ գործողությունը հայ-

Նարերեց բանաստեղծության նոր
ոճ, որն ապրում ու զարգանում է ա-
հա ուրեց հարյուր տարի: Վեհանոյշ
Թեթեանը բանաստեղծությունից
շարժվում է դեղի արձակը, սակայն
մնում է բանաստեղծ: Այդոիսին է եւ
«Տոհմածառի» արմաք:

ԵՐԱՎԵՐ ԱՊԱԼՅԱ

Պատկերազարդման արվեսի սակավին անծանոք հեղինակը

յուն հավասարակօռություն ստեղծել
դատկերող առարկայի ու մյուս
հյուսվածների միջեւ, դահելով
դրանց ներին քովանդակային կա-
տը, զարդարվեստին բնորոն էական

Journal of Oral Rehabilitation

Դասմիկի դասկերազարդան ար-
վեսի մեջ ընդգրկված թեմահիկա-
ռարկան եւ սյուժետային նյութն ի-
րենց ոճածեւաբանական նյու-

բանգներով հեռու են իրականության
վերաբարումից եւ ներկայացնում
են իրերի, երեւույթների եւ տասողա-
կան, եւ ընական, եւ բովանդակա-
յին կաղերի խորհրդանիւթերը։ Դա-
մադրելով տարբեր արվեստներին ներ-
հատուկ տարբեր նկարչութու ստեղ-
ծած նյութական արվեստի գործերից
յուրաքանչյուր զաղափարական
հագեցվածություն ունեցող մի
դասմություն է մեր հեռու ու մոտիկ
անցյալից, սիրո մի լեզենի, և մի
«ոհմանը»

Ըստ էության, դրանց մեջ մարմնա-
վորված են նկարչութեալ անձնական,
հասարակական հույզերը, իմացա-
կանն ու մարդկային խոհերը, զգա-
ցողություններն ու տրամադրություն-
ները, հետեւաղես անհատականցա-
ված են այդ գործերի գեղարվեստա-
կան արժեքները:

Ապագիր Առաջին հաջորդեց Սանկտ Պետրուսում և Բուդապետում կայացած Երիտասարդ ստեղծագործող Երի ցուցահանությունը:

1996 թ.ին հայկական հեռուստա-
տեսությունը 20 րողեանոց մի ֆիլմ
է նկարահանել Եվրոպած Դասմիկի
արվեստին եւ այն չորս անգամ ներ-
կայացրել է հեռուստադիտողին. Թե-
մատիկ առումով, նոր գործերը նկար-
չուիին հարազատ է մնում իր ծեռագ-
րին, դատկերազարդման արվեստից
որդեգրած սկզբունքներին, գույնի,
սվերի, լույսի, ընդհանրացված
դատկերի իր ընթրոնումներին ու
զգացողություններին.

Այստես, մեզանում նվազ հայտնի
Ակարչութիւն Դասմիկ Պողոսյանը
դատկերազարդման արվեստի ինքնա-
շիմ գործեր և սեղծում մարմնավո-
րելով իր ժամանակակիցի աղբում-
ներն ու խոհերը

